Gyurgyík László

A magyar lakosság születési és termékenységi folyamatai Szlovákiában a 21. század első negyedében (2001–2025)*

László Gyurgyík
Birth and Fertility Dynamics of the Hungarian Population in Slovakia in the First Quarter of the 21st Century (2001–2025)
Keywords: Hungarian nationality; births; fertility; Roma fertility; natural population increase

DOI: https://doi.org/10.61795/fssr.v28y2026i4.02

Tanulmányunkban a szlovákiai magyar lakosság születési és termékenységi folyamatait vizsgáljuk meg a 2001 és 2025 közötti időszakra vonatkozólag, összevetve az országos adatokkal. Vizsgálatunkban a Szlovák Statisztikai Hivatal által közzétett népszámlálási és népmozgalmi adatokra, ill. a 2001. és 2011. évi egyéni szintű születési adatok 10%-os mintájára támaszkodunk.

A születési adatokkal kapcsolatban két előzetes megjegyzést kell tennünk.

1. Amikor a születések számáról beszélünk, akkor ez alatt általában az élveszületések számát értjük. Amennyiben a születések teljes számáról, „összes születésről", azaz az élve- és halvaszületések összegéről beszélünk, ezt külön jelezzük. Megjegyezzük, hogy a két mutató közti eltérés Szlovákiában igen alacsony, az utolsó évtizedekben kissé csökkent. 2001-ben 51 343 születést regisztráltak, ebből 51 136 volt az élveszületéseké, 207 a halvaszületések száma. Azaz 1000 élveszületésre 4,04 halvaszületés jutott. 2025-ben 42 019 élveszületésre 152 halvaszületés, azaz 3,62 halvaszületés jutott 1000 élveszületésre.

2. A születések anyakönyvezésénél az édesanya nemzetiségét regisztrálják. Ennek az adatnak alapján beszélünk az újszülöttek nemzetiségi összetételéről. Azonban látnunk

* A tanulmány a Magyar Tudományos Akadémia által támogatott Kötődések és értékválasztások a szlovákiai magyar társadalomban című NP2026-HT-1/2026 számú Nemzeti program keretén belül készült.

kell, hogy a vegyes házasságokból született gyermekek jelentős részénél a többségi fél nemzetiségi hovatartozása kerül regisztrálásra.[1] A magyar anyától született gyermekeket a továbbiakban ún. „magyar születéseknek" is nevezzük.

Vizsgálatunk során a születések száma mellett különböző demográfiai mutatókkal, nyers születési arányszámmal, a nők korcsoportonkénti összetételének adataival, ill. a női népesség teljes termékenységi arányszámával (TFR) dolgozunk. (A továbbiakban a teljes termékenységi arányszám és a TFR fogalmakat szinonimaként használjuk.)

Dolgozatunkban a magyar lakosság születési mozgalmának alakulását az összlakosság adataival egybevetve vizsgáljuk meg.

Ezt követően a magyar születési mozgalom alakulását a kerületi adatok hátterében vizsgáljuk meg. Külön fejezetben tekintjük át a 2021 és 2025 közötti időszak változásait.

1. Országos szint

1.1. Születések száma

Szlovákia lakosságának születési mozgalma a vizsgált időszakban – 2001 és 2025 között – jelentős változatosokon ment keresztül. Először a születési adatok 5 éves átlagainak alakulását tekintjük át. Láthatjuk, hogy az 5 éves átlagok alapján az ingadozás a 2001 és 2020 közötti időszakban nem volt túl jelentős. Látványos változásokra az országos adatok vonatkozásában csak az utolsó 4 évben került sor. A születések legmagasabb ötéves átlaga a 2006–2010-es években volt kimutatható: 57 463 születés. A legalacsonyabb pedig a 2021–2025-ös évek születési átlaga volt 49 224 születéssel. (1. táblázat) Az éves adatok szintjén már jelentősebb eltérések figyelhetők meg.

A születések száma legmagasabb a 2009 és 2011 közötti években volt. Ekkor éves szintem meghaladta a 60 ezer főt. Legtöbben 2009-ben, 61 217-en születtek. A legalacsonyabb születések számát, 42 019 főt 2025-ben mutatták ki. Ez utóbbi évben volt a legalacsonyabb a nyers születési arányszám is: 7,8‰, a legmagasabb 2009-ben 11,3‰. 2001-ben 51 136, 2020-ban 56 650-en születtek. 9,5, ill. 10,4‰. (F1. táblázat)

A magyar nemzetiségű lakosság születési számai csaknem folyamatosan csökkentek a vizsgált időszakban. A csökkenés jól megfigyelhető az ötéves átlagok alapján. A 2001–2005-ös években a magyar nemzetiségű anyától született gyermekek száma még meghaladta a 4000 főt, (4128 fő). A következő 5 éves időszakban már átlagosan 4000 fő alatt volt a számuk (3975 fő). A születések száma a továbbiakban tovább csökkent.

1 Már az 1960-as években Ziegenfuss cseh demográfus kimutatta, hogy a vegyes házasságok egy részében etnikai homogenizációra kerül sor, azaz az egyik fél nemzeti hovatartozása legalábbis formálisan megváltozik, az esetek döntő többségében a többségi nemzet irányába. Lásd Ziegenfuss 1966.

2016–2020-ban már nem érte el a 3500-at (3497 fő). A 2021–2025-ös években éppen csak meghaladta a 3250 főt (3251 fő). A legmagasabb születések száma 2001-ben volt: 4210 fő, 2025-ban volt a legalacsonyabb: 3000 fő alatt, 2933 fővel. Hasonló módon csökkent a nyers születési arányszám is az ötéves átlagok vonatkozásában: 8,0‰-ről 7,7‰-re. Éves szinten a magyarok nyers születési arányszáma 7,2‰ és 8,3‰ között mozgott. Azonban ennek a mutatónak az értéke a népszámlálást követő távolabbi időpontokban egyre pontatlanabb, tekintettel arra, hogy az évközepi népességszám nem tartalmazza a nemzetváltási folyamatokból származó veszteségeket. Az országos születésekből a magyar születések aránya csökken. Ez a 2000-es évek első felében még 7,9%-ot tett ki. Az évtized második felében 6,9%-ot, ezt követően 6,4%-ra, illetve 6,1%-ra csökkent, a 2020-as évek első felében 6,6%-ra növekedett. Éves szinten a fogyatkozás sokkal látványosabb. 2001-ben 8,2%, 2011-ben 6,2%, 2021-ben 5,8%, 2025-ben 7,0% volt. Ez utóbbi viszonylag magasabb érték abból adódik, hogy az országos születések száma, aránya 2022-től igen nagy mértékben csökkent, amit csak 2025-ben követett a magyar születések számának, arányának csökkenése. A népszámlálási adatok alapján 2001-ben a magyar nemzetiségű lakosság aránya 9,7%, 2011-ben 8,5%, 2021-ben 7,7%-ot tett ki.

1. táblázat. A magyar lakosság száma, születései száma, születési arányszáma ötéves átlagai szerint Szlovákiában 2001–2025

Évek átlaga, év	Szlovákia			Magyarok			Magyar születések aránya az országosból
	Évközi népesség száma	Születések száma	Nyers születési arányszám	Évközi népesség száma	Születések száma	%	
2001–2005	5381480	52373	9,7	517600	4128	8,0	7,9
2006–2010	5409064	57463	10,6	513892	3975	7,7	6,9
2011–2015	5412361	56361	10,4	457447	3621	7,9	6,4
2016–2020	5445955	57374	10,5	451689	3497	7,7	6,1
2021–2025	5427230	49224	9,1	414788	3251	7,8	6,6

1.2. A születések számának alakulását befolyásoló tényezők

A születések számának alakulását alapvetően két tényező befolyásolja: a *szülőképes korú nők száma és korösszetétele,* ill. hogy *egy nő élete során hány gyermeket szül.*

Először nézzük meg a szülőképes korú nők számának alakulását az összlakosság és a magyar lakosság esetében. (F2. táblázat) Az adatokból láthatjuk, hogy a szülőképes korú (15–49 éves) nők száma 2001 és 2025 között közel 220 ezer fővel (219 936 fő), 15,4%-kal csökkent, miközben Szlovákia (teljes) női népességszáma csupán 4 ezer (3949) fővel apadt. A női népesség száma 2001 és 2020 között még 26 355 fővel gyarapodott, majd a következő években csökkent. (2021-ben a covid hatásaként, a később-

biekben a csökkenő születések száma következtében.) A teljes női népességen belül a szülőképes korú nők aránya a jelzett időszakban igen nagy mértékben visszaesett. Számuk a 25 év alatt alig csökkent, arányuk igen nagy mértékben visszaesett. 2001-ben még a női népesség többségét tették ki (51,7%), 2021-ben már csupán 45,3%-át, 2025-ben 43,8%-át.

A magyar népesség esetében a csökkenés az elmúlt 25 év alatt még jelentősebb volt. A szülőképes korú nők száma 134 473-ról 84 252-re több mint 50 ezerrel (50 221 fő), arányában 37,4%-kal apadt, miközben a (teljes) magyar női populáció csökkenése 21,1%-ot tett ki. 2001-ben a magyar női népesség közel fele, 49,8%-a volt szülőképes korú. 2025-re arányuk 39,5%-ra zsugorodott. A magyar nők arányának csökkenése ennél valamelyest kisebb lehetett, tekintettel arra, hogy a 2001. évi népszámlálást követően a lakosság nem elhanyagolható része nem vallotta be nemzetiségét. Az ismeretlen nemzetiségűek aránya 2001-ben 1%, 2011-ben 7%, 2021-ben 5% körül mozgott.

Igen jelentősen átrendeződött a szülőképes korú nők 5 éves korcsoportok szerinti összetétele is. Mind országosan, mind a magyar nemzetiségűek között is csökkent a fiatalabb és növekedett az idősebb termékeny korú nők aránya. Kivételt a 2001 és 2011 közötti évek jelentenek, itt még növekszik a legtermékenyebb, 25–29 évesek és a 30–34 évesek korcsoportjához tartozók aránya. Míg 2001-ben az egyes 5 éves korcsoportokhoz tartozók számában nem voltak kirívó eltérések, legtöbben a 20–24 évesek (16%), legkevesebben a 30–34 évesek kategóriájába tartoztak. 2025-re már sokkal nagyobbak az eltérések az egyes korcsoportokhoz tartozók száma között. Legkevesebben a 20–24 évesek: 10,4%, legtöbben a 45–49 évesek: 18,2% kategóriájába tartoztak. A magyar népesség esetében az eltérések még látványosabbak: 2001-ben legtöbben a 45–49 évesek: 16,5%, legkevesebben a 30–34 évesek kategóriájába tartoztak: 12,4%. 2025-re továbbra is a 45–49 évesek aránya volt a legmagasabb: 20,5%, legkevesebben a 20–24 évesek: 9,6% voltak. Az alacsony termékenységű idősebb korosztályok aránya legnagyobb országosan, a magyarok esetében arányuk jóval magasabb.[2]

A továbbiakban nézzük meg a születések számát befolyásoló másik tényezőt, mégpedig a szülőképes korú nők korcsoportonkénti születési arányszámának alakulását: azaz ötéves korcsoportonként hány gyermeket szülnek egy adott évben.

Ezt egyrészt a vizsgált évek termékeny korú női népességének korösszetétele, illetve a nők korcsoportonként születési számai alapján végezzük el. (lásd F2. táblázat) A magyar nemzetiségűekre vonatkozólag csak a 2001. és a 2011. évre vonatkozó születési adatok reprezentatív 10%-os mintája áll rendelkezésünkre, a 2021. és a 2025. évi adatok esetében nem állnak rendelkezésre korcsoportonkénti születési adatok.

2 A 2025. évi magyar női korösszetétel adata becsült, a 2021. évi népszámlálási adatok alapján lett kiszámítva. Ezért az előzőknél kevésbé pontos.

A 2. táblázat adatai alapján láthatjuk, hogy a 25–29 éves nők korspecifikus születési arányszáma volt a legmagasabb mind a négy időpontban. Az értéke az egymást követő 3 időpontban emelkedett. (A táblázatban az adatok egy főre vannak megadva.)

Azaz egy 25–29 éves nőre az egyes időpontokban 0,43, 0,46, 0,49, ill. 0,40 születés jutott. Megfigyelhetjük, hogy a magyarok adatai 2001-ben és 2011-ben is alacsonyabbak az országos értékeknél: 0,36, ill. 0,39 születés. Viszont azt is láthatjuk, hogy a 2001-ben még a második legnagyobb születési arányszámot kimutató korcsoport, a 20–24 évesek arányszámai 2011-től a harmadik helyre csúsztak vissza, 0,25 és 0,30 születés körül mozognak.

2001-ben a 20–24 éves magyar nők adatai még magasabbak az országos értékeknél: 0,39, 2011-ben viszont már kissé alacsonyabbak az országos értékeknél: 0,24 születés. A 25–29 éveseknél idősebb korcsoportok termékenysége mind országosan, mind a magyarok körében is fokozatosan emelkedik.

Legdinamikusabban a 30–34 éves nők korspecifikus születési arányszámai növekedtek: gyakorlatilag megduplázódtak: a 2001 és 2021 közötti időszakban több mint kétszeresére, a 2001. évi 0,22-ről 0,46-ra emelkedett 2021-re. Viszont 2025-re arányszámuk látványosan, 0,46-ról 0,36-ra csökkent. A 30–34 éves magyar nők esetében 2001 és 2011 között az országos értéket meghaladta arányszámuk növekedése: 0,15, ill. 0,33.

Országosan a legfiatalabb, a 15–19 éves nők korcsoportján kívül valamennyi korcsoport születési arányszáma 2021-ben éri el a maximumot. A 2021. és a 2025. évekre vonatkozólag a magyar nők arányszámait nem ismerjük, de az előző évek adatai alapján feltételezhetjük, hogy a magyar nők korcsoportonkénti születési arányszámai némi eltéréssel követik az országos trendeket.

2. táblázat. A magyar szülő nők ötéves korcsoportok szerinti korspecifikus születési arányszámai Szlovákiában 2001, 2011, 2020. (Az adatok egy nőre vonatkoznak)

Korcsoportok (év)	2001		2011		2021	2025
	Szlovákia	Magyarok	Szlovákia	Magyarok	Szlovákia	Szlovákia
15–19	0,11	0,16	0,11	0,14	0,13	0,11
20–24	0,36	0,39	0,25	0,24	0,30	0,25
25–29	0,43	0,36	0,46	0,39	0,47	0,40
30–34	0,22	0,15	0,44	0,33	0,46	0,36
35–39	0,08	0,06	0,17	0,1	0,22	0,17
40–44	0,02	0,01	0,03	0,02	0,04	0,04
45–49	0	0	0	0	0	0
Összesen (TFR)	1,22	1,13	1,46	1,23	1,62	1,33

1.3. Teljes termékenységi arányszám – TFR

2. táblázatunk utolsó sora – a teljes termékenységi arányszám (TFR–Total Fertility Rate) –, a korspecifikus születési arányszámok összege adja meg, hogy egy nő termékeny élete során hány gyermeknek adna életet, ha a termékenységi ráták az adott évi gyakoriságok szerint alakulnának. Ez a nyers születési arányszámnál jobban értelmezhető mutató.

Mivel a teljes termékenységi arányszám számításához szükséges adatok nemzetiségi bontásban csak 2001-re és 2011-re állnak rendelkezésre, ezért a 2021 és 2025. évekre vonatkozólag a TFR mutató egy egyszerűsített változatával, közelítő becslésével dolgoztunk, azaz az 5 éves korcsoportok szerinti születési adatok helyett az adott évi születések számának összegével.[3]

Ennek a számítási eljárásnak az a hátránya, hogy a számított adatok kevésbé pontosak, mint ha éves vagy ötéves korcsoportok szerinti adatokkal dolgoztunk volna. De összehasonlítás céljából egyéb lehetőségek hiányában ez is elfogadható.[4]

3. táblázat. A magyar nemzetiségű nők teljes termékenységi arányszáma (TFR) Szlovákiában, egy nőre vetítve. 2001, 2011, 2021, 2025[5]

Év	2001		2011		2021		2025	
	Szlovákia	Magyarok	Szlovákia	Magyarok	Szlovákia	Magyarok	Szlovákia	Magyarok
15–49 éves nők száma	1 429 928	134 473	1 376 023	107 519	1 261 902	90628	1 209 992	84 252
Élve születések száma	51 136	4210	60813	3782	56 565	3268	42 019	2 933
TFR	1,25	1,10	1,55	1,23	1,57	1,26	1,23	1,22

A 2. és a 3. táblázat TFR-t tartalmazó sorainak adatai némileg eltérnek egymástól, de megfigyelhető, hogy az országos értékek többnyire 1–3 tizeddel magasabbak a magyar értékektől. Az eltérés, mint már szó volt róla, abból adódik, hogy a 3. táblázatban a TFR adatokat egy közelítő becslés segítségével számítottuk ki. A 3. táblázat már tartalmaz a 2021. és a 2025. évekre vonatkozó számítást is. Itt első pillantásra meglepőnek tűnik, hogy a 2025. évre vonatkozó két mutató – az országos és a magyar – értéke alig külön-

3 A teljes termékenységi arányszám egyszerűsített változatának, közelítő becslésének a képlete egy adott évre vonatkozólag: TFR = születések száma osztva a 15–49 éves nők számával, szorozva 35-tel. Ezt az egyszerűsített képletet azért használjuk, mivel nem állnak rendelkezésre a magyar nők korspecifikus születési termékenységi adatai.

4 A táblázatban feltüntetett országos adatok kismértékben eltérhetnek a Szlovák Statisztikai Hivatal által közzétett értékektől, mivel a fenti adatok csoportosított adatokból lettek kiszámolva.

5 A 2025. évi adat közelítő becslésből származik.

bözik egymástól. Ez több tényezőre vezethető vissza. Egyrészt a magyar szülőképes korú nők számát a 2021. évi koréves adatokból számítottunk ki. Az adatoknál időközben bekövetkező halálozási, migrációs és asszimilációs, nemzetváltási folyamatokkal nem volt módunkban számolni. Ennél is nagyobb jelentőséget tulajdonítunk annak, hogy országos viszonylatban a születések száma 2022-től, a magyar születések száma viszont csak 2025-ben csökkent igen nagy mértékben. (F1. táblázat) Az országos születések száma 25,7%-kal, a magyar születéseké 10,3%-kal apadt. Nagy eséllyel a következő években az országos és a magyar termékenységi mutatók eltérése újfent növekedni fog.

A vizsgált időszakban jelentősen megnőtt a szülő nők átlagéletkora. 2001-ben országosan a 25–29 éves nők szülték a legtöbb gyermeket (35,8%), a magyar nemzetiségűek esetében még a 20–24 évesek korcsoportja dominált (35,6%).

2011-ben továbbra is a 25–29 éves nők korcsoportja által szült gyermekek aránya volt a legszámosabb országosan és a magyar nők esetében is (32,9%; 32,9%). Viszont a 30–34 éves nők által szült gyermekek aránya több mint kétszeresére nőtt a 10 évvel korábbi értékekhez képest (32,8%; 29,8%) miközben a 20–24 éves nők által szült gyermekek aránya felére csökkent.

A 2021. és a 2025. évre vonatkozólag megfigyelhetjük, hogy egyre magasabb a szülő nők átlagéletkora. 2021-ben még a legtöbb gyermeket, 31,8%-ot a 30–34 éves nők szülték, s csak ezután következtek a 25–29 éves nők, 28,5%-kal. Majd ezt követték a 35–39 éves, illetve a 20–24 éves nők 15,9%, ill. 14,5%-kal. Jelentősen megnőtt a 40–44 éves nők által szült gyermekek aránya. 2025-ben továbbra is a 30–34 éves nők szülték a legtöbb gyermeket, 30,5%-kal, majd a korábbiakhoz hasonlóan a 25–29 éves nők aránya volt a legmagasabb: 27,1%. Azt is megfigyelhetjük, hogy az összes többi korcsoporthoz tartozó nő által szült gyermekek aránya a 2021. évhez képest kismértékben emelkedett.

4. táblázat. A magyar nemzetiségű szülő nők ötéves korcsoportok szerinti megoszlása Szlovákiában 2001, 2011, 2021, 2025, %.

Az anyák életkora (év)	2001		2011		2021	2025
	Szlovákia	Magyarok	Szlovákia	Magyarok	Szlovákia	Szlovákia
–15	0,1	0	0,1	0	0,1	0,1
15–19	9,7	13,5	5,3	8,5	5,9	7,2
20–24	32,0	35,6	15,6	18,1	14,5	15,0
25–29	35,8	32,1	32,9	32,9	28,5	27,1
30–34	15,1	12,2	32,8	29,8	31,8	30,5
35–39	6,1	5,0	11,8	9,3	15,9	16,1
40–44	1,2	1,3	1,5	1,3	3,3	3,8
45–49	0,1	0,2	0,1	0	0,1	0,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

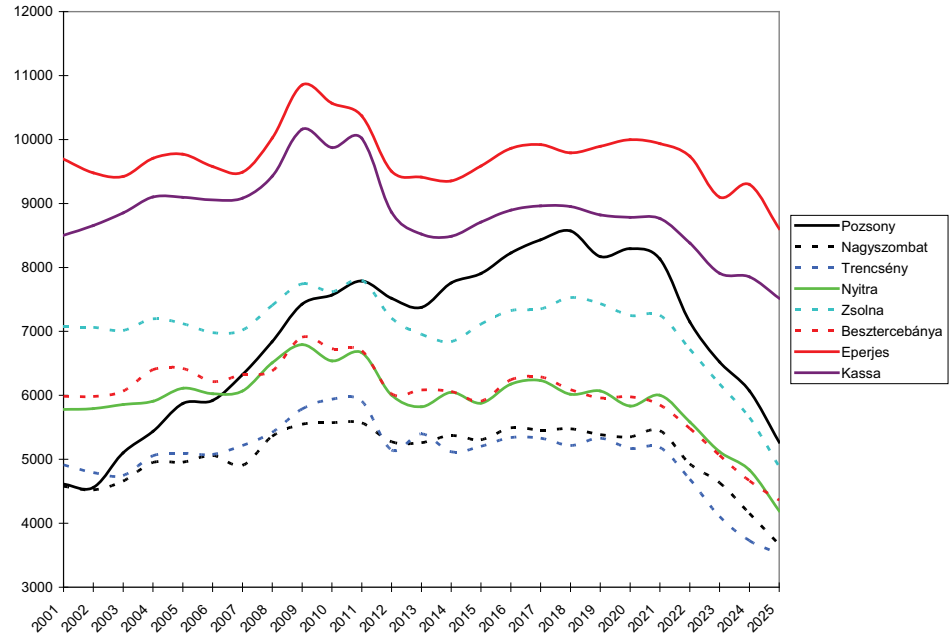
2. Kerületi szint

A továbbiakban nézzük meg, hogy milyen nagy regionális, kerületek szerinti eltérések mutathatók ki a születési mozgalomban az országos és a magyar adatok között. Ezzel összefüggésben érintjük majd a roma születési mozgalom bizonyos vonatkozásait is. Első körben tekintsük át a születések számának kerületek szerinti eltéréseit, illetve időbeli változásait.

2.1. Születések száma és arányszáma

A születési adatokból láthatjuk, hogy Szlovákia kerületeiben – a Pozsonyi kerületet kivéve – a vizsgált időszakban a legmagasabb születésszámot 2009–2011 között regisztrálták. A Pozsonyi kerületben legtöbben 2018-ban születtek. 2001 és 2025 között a születések száma országosan 17,8%-kal csökkent, az egyes kerületekben a változás nagysága igencsak eltérő. A Pozsonyi kerületben a születések száma 14,2%-kal gyarapodott, a többiben igencsak eltérő mértékben csökkent. A legnagyobb csökkenés a Zsolnai kerületben mutatkozott, ahol közel 1/3-dal, 30,9%-kal csökkent a születések száma, legkisebb, csaknem azonos csökkenés a két kelet-szlovákiai kerületben volt kimutatható (a Kassai és az Eperjesi kerületben 11,6%, ill. 11,2%).

1. ábra. A születések száma Szlovákia kerületeiben 2001–2025

A 2021 és 2025 közötti változásokkal részletesen a következő fejezetben foglalkozunk.

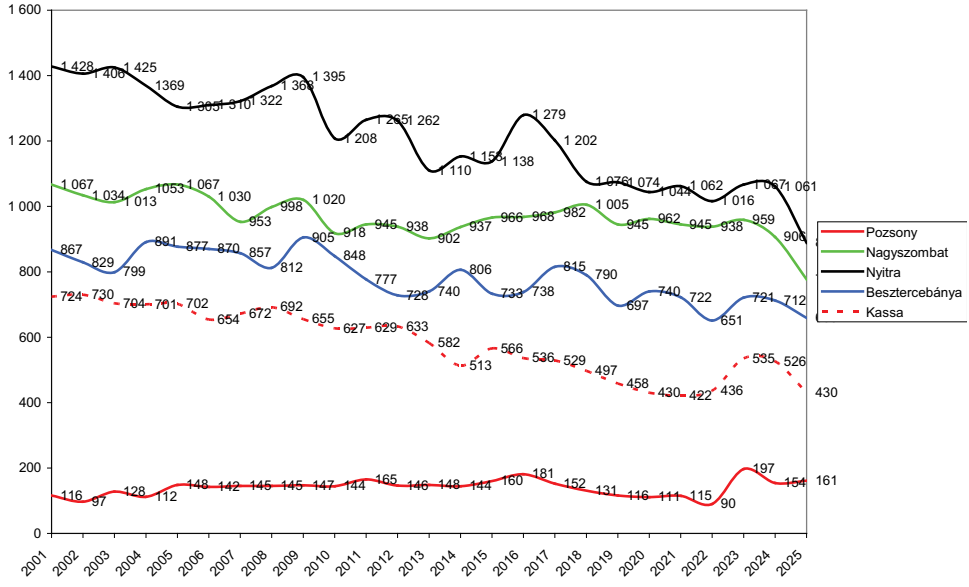
A születések számának alakulása 5 éves átlagaik alapján is hasonló tendenciát mutat. (F3. táblázat) Ez a megközelítés már jobban kiszűri az egyes évek adatainak szóródásából adódó eltéréseket.

A születések számában 5 éves átlagaik alapján a 2001–2025-as időpontig hasonló változások mutatkoznak, mint az éves adatok alapján. Azonban a Pozsonyi kerület növekedése erősebbnek jelentkezik, 29,6%, a többi kerületben a csökkenés mértéke kisebbnek.

A magyar születések számát az öt magyarlakta kerületben vesszük górcső alá.[6] A magyar születések száma, mint már az országos adatoknál említettük, folyamatosan csökkent. Szlovákiában 2025-ben 30,3%-kal volt alacsonyabb a magyar születések száma, mint 2001-ben. Ugyanakkor a változás jellege az egyes kerületekben igencsak eltérő volt. Egyetlen kerületben, a Pozsonyiban volt 45 fős növekedés 116-ról 161-re (38,1%). (2. ábra) A legjelentősebb csökkenés a Kassai kerületben mutatkozott: 724-ről 430-ra, (40,6%). A többi két kerületben a két időpont közti csökkenés 23,9%, ill. 37,7% között mozgott (Besztercebányai, ill. Nyitrai kerületek).

A magyar születések számának alakulását jobban áttekinthetjük az 5 éves átlagaik alapján vizsgálva. (F4. táblázat)

2. ábra. A magyar születések száma Szlovákia magyarlakta kerületeiben 2001–2025

6 Magyarlakta kerületeknek azokat a kerületeket tekintjük, ahol a magyar nemzetiségűek száma meghaladja az 1000 főt.

A vizsgált időszakban az egyes kerületek részesedése a magyar születésekből nem kis mértékben módosult: 3 kerület súlya növekedett, leglátványosabban a Pozsonyi kerületé. 2001-ben a magyar születések 2,8%-át, 2025-ben 5,5%-át itt regisztrálták. Emelkedett a Nagyszombati és a Besztercebányai kerületek részesedése is a magyar születésekből: 25,3%-ról 26,5%-ra, ill 20,6-ról 22,5%-ra. Jelentősen visszaesett a Nyitrai és a Kassai kerületek részesedése a magyar születésekből: 33,9%-ról 30,3%-ra, ill. 17,2%-ról 14,7%-ra. A nem magyarlakta kerületekben a magyar születések száma 0,2%-ról 0,6%-ra nőtt (számuk 8-ról 17-re növekedett). A magyar születések számának növekedése a Pozsonyi és a szórvány kerületekben a fiatalabb magyar nemzetiségűek beköltözésének köszönhetően növekedhetett meg.

2.2. Nyers születési arányszámok

A továbbiakban vizsgáljuk meg a nyers születési arányszámok alakulását kerületek szerint. Ezt a vizsgálatot a 3 népszámlálási évre (2001, 2011, 2021) és 2025. évre hangsúlyosan a magyarlakta kerületekre vonatkozólag végeztük el.

A nyers születési arányszámok vizsgálatát két szakaszra, 2001 és 2021, ill. 2021 és 2025 közötti időszakra bontjuk. Szlovákia lakosságának nyers születési arányszáma 2001 és 2025 között 9,5 ‰-ről 7,8‰-re csökkent, miközben az első két évtizedben, 2001 és 2021 között 0,9‰-ponttal 10,4‰-re növekedett. Lejtmenetet az utolsó öt év jelentett, 2,6‰-pontos eséssel.

Minden kerületben hasonló tendencia figyelhető meg: az első 20 év növekedését intenzív zuhanás követte. Mint a születések száma szerinti adatoknál láttuk, az első 20 évben a legnagyobb növekedés a Pozsonyi kerületben volt megfigyelhető (7,7‰-ről 11,5‰-re). A legkisebb növekedés a két kelet-szlovákiai kerületben volt kimutatható, ahol is a 2021. évi értékek mindkét kerület esetében 0,1‰-ponttal voltak magasabbak a 2001. évi adatoknál. A többi kerületben az eltérés 0,3‰-pont (Zsolnai) és 1,2‰-pont (Nagyszombati kerület) között mozgott. Az utolsó öt évben minden egyes kerületben jelentősen csökkent a nyers születési arányszám. A legjelentősebben a Pozsonyi kerületben csökkent 4,4‰-ponttal, kelet felé haladva a csökkenés egyre kisebb. A két kelet-szlovákiai kerületben (Eperjesi, ill. Kassai kerületben) a csökkenés 1,8‰-pontot, ill. 2,3‰-pontot tett ki.

Az 5 magyarlakta kerület többségében a magyar nyers születési arányszám alacsonyabb az országos értékeknél. Kivételt a Besztercebányai kerület jelent.

A magyar nemzetiségűek nyers születési arányszáma a 25 év alatt az országosnál kisebb mértékben (8,1‰-ről 7,1‰-re) 1,0‰-ponttal csökkent. Az első 20 évben a csökkenés 0,3‰-pontot, az utolsó 5 évben 0,7‰-pontot tett ki. Az egyes kerületekben igencsak eltérő változásokat tapasztalunk.

5. táblázat. Szlovákia lakosságának és a magyar nemzetiségű lakosság nyers születési arányszámai kerületek szerint 2001, 2011, 2021, 2025 (‰)

Kerület	2001		2011		2021		2025	
	Szlovákia	Magyarok	Szlovákia	Magyarok	Szlovákia	Magyarok	Szlovákia	Magyarok
Pozsony	7,7	4,2	13,0	6,9	11,5	5,4	7,1	8,0
Nagyszombat	8,3	8,2	10,1	7,8	9,5	8,3	6,5	6,8
Trencsén	8,1	0,0	10,0	0,0	9,0	2,4	6,2	8,1
Nyitra	8,1	7,3	9,7	7,5	8,6	6,9	6,3	6,2
Zsolna	10,2	3,0	11,3	1,8	10,5	0,0	7,1	3,2
Besztercebánya	9,1	11,2	10,2	11,5	9,6	11,3	7,2	10,3
Eperjes	12,3	7,3	12,8	0,0	12,4	1,2	10,6	9,6
Kassa	11,2	8,5	12,7	8,5	11,3	6,5	9,7	6,8
Szlovákia összesen	9,5	8,1	11,3	8,3	10,4	7,8	7,8	7,1

A legkirívóbb esetet a Pozsonyi kerület jelenti, ahol 2001 és 2025 között csaknem megduplázódott a magyar lakosság nyers születési arányszáma: 4,2‰-ről 8,0‰-re. Ugyanakkor látnunk kell, hogy a magyar születések száma – a kerületben élő magyarok számából is adódóan – igen alacsony, s ezek kis mértékű változása is jelentős arányszám-eltolódást okoz. (Lásd 2. ábra) Ugyanakkor az 5 magyarlakta kerület közül a 2001 és 2021 közötti időszakban ebben a kerületben volt a legkedvezőtlenebb a magyar nemzetiségűek nyers születési arányszáma, értéke közel kétszer alacsonyabb, mint a kerület lakosságának mutatója. Ez meghatározó mértékben a kerületben élő magyar nemzetiségűek alacsony arányából adódik, 2021-ben a kerület lakosságának 2,9%-a volt magyar nemzetiségű. Ennek folyománya, hogy döntő többségük vegyes házasságban él. 2025-ben a magyarpárú házasságkötések 87,3%-a volt vegyes házasságkötés. Mint már említettük, a vegyes házasságokból született gyermekek esetében igen gyakran a többségi partner nemzetisége szerint történik az anya nemzetiségének regisztrációja.[7]

A Kassai kerületben élő magyarok születési arányszáma szintén eltér az átlagostól: míg az első két évtizedben jelentős, 2,1‰-pontos csökkenés volt megfigyelhető, az utóbbi 5 évben kismértékű, 0,3‰-pontos növekedés figyelhető meg.

7 Az 1997 és 2010 közötti járási szintű magyarpárú házasságkötési adatoknál azokban a járásokban, ahol a magyar nemzetiségűek aránya nem haladta meg a 10%-ot, a vegyes házasságok aránya 80% körül mozgott. 2011-ben a magyar nemzetiségűek nyers születési arányszáma ezekben a járásokban 1,5–2-szer volt alacsonyabb, mint a magyar többségű járásokban. (Gyurgyík 2014, 48., 78. p.)

További 3 magyarlakta kerület közül még leginkább a Nagyszombati követi a kerületi tendenciákat. 2001-ben 0,1‰-ponttal volt alacsonyabb a magyarok születési arányszáma a kerületinél, 2021-ben viszont a magyar születési arányszám meghaladta a kerületi értéket 0,3‰-ponttal, miközben 2011-ben és 2021-ben a magyar arányszámok alacsonyabbak voltak. A Nyitrai kerületben minden időpontban a magyar ráta alacsonyabb a kerületinél: 2021-ben 2,0‰-ponttal.

A Besztercebányai kerület viszont minden vizsgált évben „felülteljesített". A kerületben a magyar születési arányszám a kerület népességének mutatójánál jelentősen magasabb: 2001-ben 23,7%-kal, 2011-ben 13,4%-kal, 2021-ben 17,5%-kal 2025-ben 41,7%-kal.

Ez a kerületben élő jelentős számú roma népesség nemzeti hovatartozásának deklarálásával kapcsolatos inkonzisztenciára vezethető vissza a népszámlálási adatok, illetve a népmozgalmi, születési adatok rögzítése során. E jelenség ebben a kerületben különösen látványosan megmutatkozik.

Azaz a népszámláskor a kerület magyarlakta járásaiban élő jelentős számú roma lakosságból a magát románok valló nők jelentős arányban gyermekük anyakönyvezésénél magukat (és ezáltal a gyermeküket) magyar nemzetiségűként jelölték meg. Érdekes megfigyelni, hogy számottevő roma születéseket csak a Kassai és az Eperjesi kerületekben regisztráltak, a többi kerületben vagy egyáltalán nem, vagy csak kis számú roma születés került regisztrálásra. Ebből adódóan kerületek szerint igencsak eltérő a romák regisztrált termékenysége. (Lásd F5a.b. táblázat) A fentiekben vizsgált Besztercebányai kerületben a négy vizsgált időpontban csupán 24, 11, 10, 21 roma születést rögzítettek. Miközben a népszámlálási adatok szerint is jelentős számú roma népesség él a kerületben.[8]

2.3. Teljes termékenységi arányszám

A nyers születési arányszámnál pontosabb értékeket kapunk, ha a teljes termékenységi arányszám adatai alapján hasonlítjuk össze a szülőképes korú magyar nők termékenységét a kerületi adatokkal.

8 A többségi lakosság által románok tartott népesség száma többszörösen magasabb, mint önregisztrációjuk alapján a népszámlások alkalmával. Az Atlas rómskych komunít 2019 szerint Szlovákiában 2019-ben legalább 417 535 roma él. 2025-ben A Sociografické mapovanie rómskych komunít 2025 – SMARK 2025 adatai alapján cca. 459 ezer roma él.

6. táblázat. A magyar nők teljes termékenységi arányszáma Szlovákiában kerületek szerint 2001, 2011, 2021, 2025

Kerület	2001		2011		2021		2025	
	Szlovákia	Magyarok	Szlovákia	Magyarok	Szlovákia	Magyarok	Szlovákia	Magyarok
Pozsony	0,99	0,57	1,77	1,33	1,65	1,05	1,14	1,65
Nagyszombat	1,08	1,05	1,37	1,09	1,46	1,26	1,05	1,12
Trencsén	1,07	0,00	1,38	0,00	1,41	0,25	1,03	2,06
Nyitra	1,08	1,01	1,35	1,13	1,37	1,18	1,03	1,08
Zsolna	1,36	0,40	1,54	0,32	1,57	0,00	1,11	0,76
Besztercebánya	1,20	1,56	1,40	1,74	1,45	1,80	1,14	1,63
Eperjes	1,65	1,04	1,74	0,00	1,84	0,20	1,62	1,88
Kassa	1,47	1,18	1,75	1,28	1,69	1,05	1,49	1,13
Szlovákia összesen	1,26	1,10	1,55	1,23	1,57	1,27	1,23	1,22

Előzetesen meg kell, hogy jegyezzük, a táblázatunkban feltüntetett 2025. évre vonatkozó magyar adatok kevésbé pontosak az országosnál, mivel a magyar termékeny korú nők számát – mint már korábban említettük – becsléssel állapítottuk meg a 2021. évi adatok alapján. Továbbá – mint már volt róla szó – a korspecifikus arányszámok sem ismertek nemzetiségi bontásban, ezért a TFR egy leegyszerűsített változatával dolgoztunk. Az ebből adódó torzítást elhanyagoljuk, az adatokat az összehasonlítás szempontjából elfogadhatónak tekintjük. (Lásd 2. és 3. hivatkozás) A nyers születési arányszámok és a TFR mutatók szerinti vizsgálat eredményei hasonló változásokra utalnak. A nyolc kerület közül három időpontban az Eperjesi kerületben mutatható ki a legmagasabb teljes termékenységi arányszám. 2011-ben az Eperjesi kerület TFR értékét 0,03-mal meghaladja a Pozsonyi, 0,01-gyel a Kassai kerületek arányszáma. A TFR szerinti vizsgálat is aláhúzza, hogy a legdinamikusabb változások a Pozsonyi kerületben figyelhetők meg, ahol 2001-ben volt még a legalacsonyabb arányszám valamennyi kerület közül, 10 évvel később viszont már a legmagasabb érték volt regisztrálva az egyes kerületek között: 0,99, ill. 1,77 (76%-os növekedés), 2025-re igen nagy mértékben csökken az arányszám 1,14-re. Az is megfigyelhető, hogy az egyes kerületekben észak és kelet felé haladva (eltekintve a Pozsonyi kerülettől) a termékenység növekszik. A legalacsonyabb termékenységi arányszám a három Nyugat-Szlovákiai kerületben, a Nagyszombati, Trencséni, és a Nyitrai kerületekben mutatkozott 2001-ben és 2025-ben is. Viszont a Pozsonyi után ezekben a kerületekben volt a legjelentősebb növekedés 2001 és 2021 között, a növekedés 27,6% és 35,1% között mozgott. A legalacsonyabb növekedés a két kelet-szlovákiai kerületekben volt megfigyelhető: 12,0%, ill. 14,4%.

Az öt magyarlakta kerület közül az első 3 időpontban négyben alacsonyabb a magyar termékenységi ráta, egyben pedig magasabb a kerületi értékeknél. A legnagyobb eltérés a kerületi rátától a Pozsonyi és a Kassai kerületekben mutatkozik. A Pozsonyi kerületben 2001-ben az igen alacsony 0,99-es arányszámmal szemben a magyar érték mindössze 0,57 volt, 2011-ben és 2021-ben is igen nagy az eltérés a magyar és a kerületi értékek között.[9] A Kassai kerületben pedig látványosan 2011-ben és 2021-ben volt igen nagy eltérés a kerületi és a magyar termékenységi ráták között.

A Kassai kerület jellemzője, hogy itt él a szlovákiai romák igen jelentős része (közel 36,2%-a 2021. évi népszámlálás szerint), és gyermekük születésekor a roma nők igen nagy hányada magát románnak vallja. (F5a., b. táblázat)

Ugyanez megfigyelhető termékenységi rátáik esetében is. A Kassai kerületben a roma születések száma és a roma termékenységi mutatók is a legmagasabbak. A kerület roma termékenységi rátája mind a négy időpontban többszöröse a kerület összlakosságának termékenységi rátájának (2001: 5,1; 2011: 3,9; 2021: 6,0; 2025: 4,1).[10] Ez megerősíti, hogy a roma nők által szült gyermekek igen nagy része roma anyától születettként van bejegyezve, azaz ebben a kerületben a roma születések sokkal kevésbé növelik a többi nemzetiség, így a magyar születések számát. A kerület nem minden járására jellemző a regisztrált magas roma termékenység.

Kassa városban és a Rozsnyói járásban a regisztrált roma születések száma igen alacsony. 2021-ben Kassán 19, a Roznyói járásban 3 roma születést regisztráltak. Míg országosan a Kassai kerület Szlovákiában a legjobb termékenységi mutatók egyikével rendelkezik, a magyar termékenység esetében viszont már kevésbé van jelen az a „többlet", ami a Besztercebányai kerületben kimutatható. A magyar termékenységi arányszám növekedése 2021 és 2025 között figyelembe véve a születések száma növekedésének nagyságát statisztikailag kevésbé jelentős, tekintetbe véve, hogy ez a 2. legkisebb lélekszámú magyarlakta kerület.

Továbbá azt is tekintetbe kell vennünk, hogy az egyes évek adatainak a szóródása jelentős országosan és még inkább a kerületek vonatkozásában. A Nagyszombati és a Nyitrai kerületek női népessége, a TFR mutatóinak időbeli változása hasonló, és a kerületek magyar termékenységi mutatóinak az eltérése sem különbözik jelentősebb mértékben. Jelentősebb eltérés a 2025. évben mutatható ki mindkét kerület vonatkozásában, ahol is a magyar termékenységi arányszámok magasabbak a kerületi értékeknél. Ennek részletezésével a következő részben foglalkozunk.

9 Mint a fentiekben már említettük, ebben meghatározó mértékben közrejátszott, hogy a Pozsonyban élő magyarok döntő többsége vegyes házasságban él, s közülük nagyon sokan gyermekük születésekor a szlovák nemzetiséget tüntettek fel.

10 Ez az igen magas roma TFR a romák népszámlálási és népmozgalmi adatainak inkonzisztenciájából adódik.

Az előzőekben már volt róla szó, hogy a Besztercebányai kerületben a magyar nők teljes termékenységi arányszáma jelentősen magasabb, mint a kerületi ráta minden vizsgált időpontban. E kerület lakosságának egy része a népszámlálások alkalmával jelentős számban vallja magát románok, de gyermekük születésekor a roma nők már csak elvétve vallják magukat roma nemzetiségűnek. Ily módon a születési arányszámaik és TFR mutatóik nagyon hasonló mintázatokat mutatnak. (F5a., b. táblázat)

2021 és 2025 közötti időszakban a magyar nemzetiségűek és az összlakosság termékenységi mutatóinak relációjában alapvetően eltérő változásokat figyelhetünk meg. Az 5 kerület közül négyben a magyar termékenységi mutatók magasabbak az országosnál. Ennek részletezésével a következő fejezetben foglalkozunk.

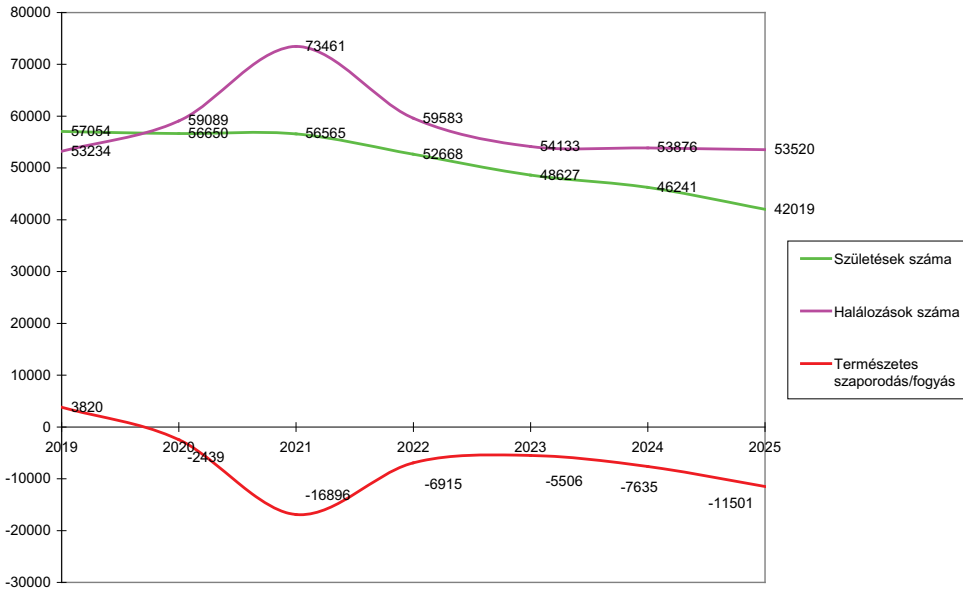
3. Baljós árnyak. Az utolsó 6 év...

3.1. Országos, általános trendek

A 2020 és 2025 közötti években Szlovákia lakossága az 1940-es évek végétől korábban nem látott léptékű – negatív – demográfiai változásokon ment keresztül. A 2020–2022-es években – a covid járvány következtében – a halálozások száma ugrott meg igen nagy mértékben. Majd a következő évektől az elmúlt bő 100 év alatt a legalacsonyabb születésszámokkal kellett szembenézni. A covidot megelőző „nulladik", utolsó „békebeli évben", 2019-ben az elhunytak száma 53 234 volt, s a 2015–2019-es évek átlaga is csupán 300 fővel volt ennél magasabb (53 524), a következő 2 évben a halálozások számának drasztikus növekedésének lehettünk tanúi, mely a 2022. évben jelentősen csökkent. (2020-ban 59 089, 2021-ben 73 461, 2022. évben 59 583 halálozás)

A 2021. évet követően pedig a születések száma csökkent igen nagy mértékben. A születések számának alakulása szempontjából a 2021. év adata (56 565) még csupán 809 fővel alacsonyabb az előző 5 év átlagától (57 374). Az ezt követő években viszont drasztikus zuhanás figyelhető meg. (Lásd F1. tábla) 2021 és 2025 között 56 565-ről 42 019-re 14 546-tal, 25,7%-kal csökkent a születések száma. Szlovákiában a természetes szaporodás 2020-tól vesz fel negatív értékeket. (2020-ban 2439 fővel haladta meg a halálozások száma a születésekét.) 2019-ben még 3820 fős többlet volt kimutatva.

3. ábra. Szlovákia lakosságának természetes szaporodása 2019–2025

2020 és 2025 között a természetes fogyás – születések és halálozások különbsége – összesen 50 892 főt tett ki. (Ezt mérsékelte a nemzetközi vándorlásból származó 12 937 fős többlet, így a népesség teljes fogyása 37 955 főt tett ki.)

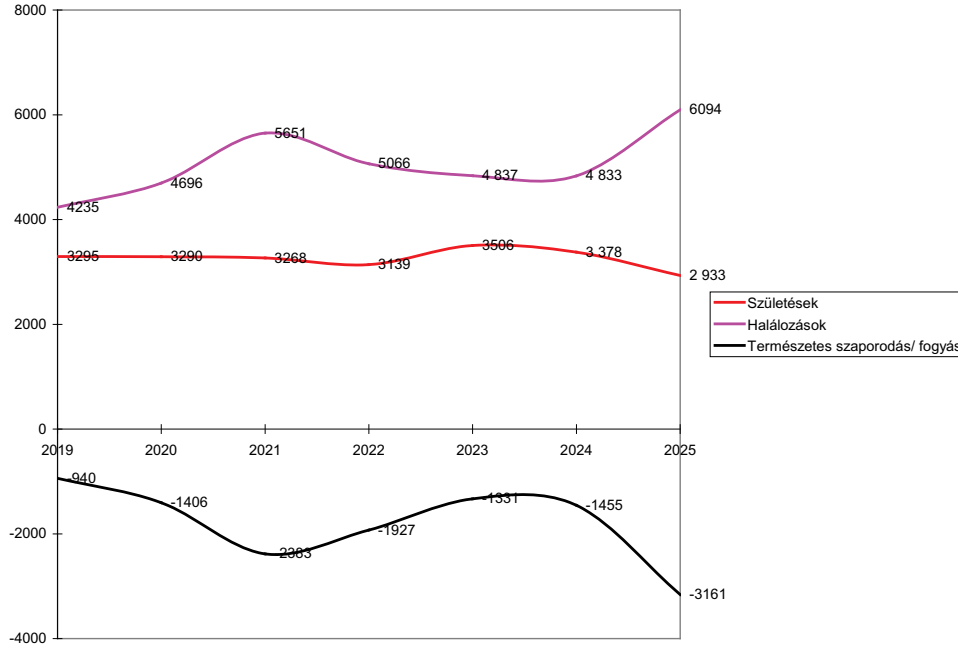
Felmerül a kérdés: milyen társadalmi folyamatok következtében alakult ilyen kedvezőtlenül a szlovákiai születések száma?

Elöljáróban meg kell, hogy jegyezzük, nemcsak Szlovákiában, az EU országainak többségében is kedvezőtlenül alakult az elmúlt években a születések száma.

A 2010-es évek végén, Szlovákiában, de az EU országok többségében is stabil termékenységi trendek voltak. Ezt követően váratlan események sora jelentkezett, covid járvány, orosz–ukrán háború, igen magas infláció, gazdasági válság. Másrészt ehhez társultak még a belső szlovákiai társadalmi adottságokból adódó okok: a lakáshoz jutás nehézségei, az igen magas infláció, a párok egyre későbbi életkorban vállalnak csak gyermeket, életmód, életstílus-változás, a gyermekvállalással kapcsolatos szolgáltatások hiánya, általános bizonytalanság.[11] Ha úgy tetszik, egyfajta társadalmi anómia, melyek megnehezítik a gyermekvállalást.

11 Votrubová 2026.

4. ábra. A szlovákiai magyar lakosság természetes szaporodása 2019–2025

A magyar lakosság népmozgalmi adatainál az adatok igen jelentős szóródása figyelhető meg. Statisztikailag az országos születési adatoknál 14–17-szer kisebb számok esetében az országosnál sokkal nagyobb mértékű szóródást figyelhetünk meg. A magyar születések száma 2019-ben 3295 fő volt s a rákövetkező években 2024-ig csak kismértékben ingadozott.

A 2024. évi 3378 fős születésszámot követően 2025-ben a születések száma 3000 alá, 2933-ra apadt. Azaz az utolsó egy évben 445 fővel, 13,2%-kal csökkent a magyar születések száma.

A halálozások száma a szlovákiai magyarok körében már évtizedek óta magasabb, mint a születéseké. 2019-ben évi 4235 elhunytat regisztráltak, ezt követően számuk a covid időszakában jelentősen megnőtt. 2021-ben számuk 5651 fő volt, majd a covid utáni időszakban visszaesett, a 2024. évi 4833 halálozás után 2025-ben újfent nem várt módon igen nagy mértékben megugrott 6079-re. A két év közötti növekedés 1261 halálesetet tett ki. Megfigyelhető, hogy még a legmagasabb halálozási számot kimutató covidos 2021. évben is jóval alacsonyabb – 443 fővel – volt a magyar elhunytak száma. Ilyen nagy mértékű változást két egymást követő év adatai között a korábbi években nem figyelhettünk meg. Ennek okainak vizsgálatára egy későbbi tanulmányban még visszatérünk. Azaz a 2025. évi születések számánál 2933 fő, a fogyás 3161 fővel volt magasabb. Országosan a születések száma 2019 és 2025 között 26,4%-kal, a magyarok körében 10,1%-kal csök-

kent. Láthatjuk, hogy az országos és a magyar születési mozgalom között egyfajta fázis-eltolódás mutatkozik. Az országos születések száma látványosan 2022-től, a magyar születéseké csak 2025-ben csökkent először nagymértékben. Azaz a magyar nemzetiségűek születési mozgalma csak néhány év késéssel követi az országos trendeket.

A női népesség teljes termékenységi arányszámának alakulása is jelzi, hogy a változások elsődlegesen a születéseket befolyásoló demográfiai tényezőkön kívüli, jórészt társadalmi-gazdasági okokra vezethetők vissza.[12] (Lásd 6. táblázat) 2021 és 2025 között Szlovákia női népessége és a magyar nők teljes termékenységi arányszáma csaknem azonos értékre csökkent. Az országos TFR 1,57-ről 1,23-ra, a magyar lakosság esetében 1,26-ról 1,22-re csökkent.

3.2. Kerületek

Vizsgáljuk meg, hogy az utolsó 5 évben megfigyelhetők-e lényeges különbségek a születések számának alakulásában kerületek szerint. A korábbiakban már rámutattunk, hogy a termékenység országosan kelet felé haladva növekszik, továbbá a születések számának csökkenése kelet felé haladva egyre kisebb. A legnagyobb mértékű csökkenés a Pozsonyi kerületben, 35,2%, míg a legkisebb az Eperjesi kerületben mutatkozik 13,4%. (F6. táblázat) A magyar lakosság esetében ettől eltérő változások figyelhetők meg. A Pozsonyi kerületben 40,0%-kal, a Kassai kerületben 1,9%-kal nőtt a magyar születések száma. A többi 3 magyarlakta kerületben a születések számának csökkenése 17,8% és 8,7% között mozgott. A Pozsonyi és a Kassai kerületekben kimutatott növekedés egy viszonylag csekély (46, ill. 8 fős) születési többletnek tudható be.

A Pozsonyi kerületben kimutatott növekedés hátterében vándorlási többlet áll. A Kassai kerület Rozsnyói járásában alig mutathatók ki roma születések, ily módon az ebből adódó magyar születési többlet, 37 fő (2021-ben 85, 2025-ben 122 magyar születés) is hozzájárul a kerület többi magyarlakta járásában jelentkező csökkenés mérsékléséhez.

A Kassa-vidéki járástól keletre két magyarlakta járásban, a Nagymihályi és a Tőketerebesi járásokban jelentős számban vannak roma születések regisztrálva. Az utóbbiban 2021 és 2025 között a roma születések száma közel 1/7-re esett vissza, 172-ről 26-ra, de a magyar születések száma is 35-tel csökkent.

A Besztercebányai kerületen belül 2021 és 2025 között a születések száma 25,5%-kal csökkent, a magyar születéseké kevésbé, 8,7%-kal. A kerület négy magyarlakta járásában a születések száma (2259-ről 1819-re) 19,5%-kal, a magyar születéseké (724-

12 Az „elsődlegesen” kifejezés arra utal, hogy ugyan bizonyos mértékben a születéseket befolyásoló demográfiai tényezők is megváltoztak, pl. csökkent a termékeny korú nők száma az össznépességen és a magyar népességen belül is. De a TFR mutató kiszűri a termékeny nők korösszetételéből adódó különbségek hatását.

ről 650-re) 10,2%-kal apadt. A deklarált roma születéseké viszont emelkedett (3-ról 20-ra). Mint már említettük, a kerületen belül – így a magyarlakta járásokban is – a roma nők gyermekük anyakönyvezésekor magukat nem romaként, hanem magyarként, illetve szlovákként regisztrálják. Egy későbbi tanulmányunkban a magyar születési és termékenységi mozgalmat járások szerinti bontásban is megvizsgáljuk.

Összefoglaló és kitekintés

A 21. század első 25 évének szlovákiai születési mozgalmát két szakaszra oszthatjuk. A születések számának alakulását 2021-ig kisebb ingadozásokkal egyfajta stabilitás jellemezte. Lényeges változás a 2022. évvel vette kezdetét. A 2021. évi 56 565 főről 2025-re a születések száma 42 019-re drasztikusan csökkent. A magyar nemzetiségűek esetében a születések számában egy csaknem folyamatos csökkenés figyelhető meg. 2001 és 2009 között – egy év kivételével – a magyar születések száma évente meghaladta a 4000 főt, 2010 és 2024 között 3000 és 4000 között mozgott, és 2025-ben esett 3000 fő alá. Országos szinten a magyar nyers születési arányszámok az országos értékeknél alacsonyabbak. A termékeny korú nők aránya a női populáción és a magyar női népességen belül fokozatosan csökken. A magyar termékeny korú nők arányának csökkenése intenzívebben csökken az országosnál. Ezzel párhuzamosan fokozatosan növekszik a legtermékenyebb életkorban levő nők átlagéletkora. A teljes termékenységi arányszám országosan a 2000-es években lassan növekedett, a 2010-es években stabilizálódott, ezt követően esett 2025-ben soha nem látott mélységekbe. A magyar nők teljes termékenységi arányszáma folyamatosan 0,2–0,3-mal volt alacsonyabb az országosnál. A magyar termékenységi mozgalomban az országoshoz hasonló mértékű csökkenésre csak 2025-ben került sor. Ekkor a magyar mutató alig maradt el az országostól. A kerületi bontású adatok jelentős eltéréseket mutatnak az egyes kerületek között. Megfigyelhető, hogy a termékenység kelet felé haladva növekszik. A regisztrált magyar születések számának az országostól való regionális eltéréseit alapvetően (egyebek között) két tényező befolyásolja. Egyrészt a vizsgált terület etnikai jellege. Azaz a szórvány jellegű régiókban a regisztrált magyar termékenység akár kétszeresen is kisebb az országosnál. Másrészt a jelentős mértékben romák által lakott magyarlakta járások egy részében a regisztrált magyar termékenység magasabb, mint a regionális érték. Annak következtében, hogy a roma nők magukat nem romaként identifikálják, ily módon gyermekeiket a magyarlakta járásokban gyakran magyarként regisztrálják.

Mi várható az évtized végéig?

A születések számának alakulásában 2026-ban az előző 4 év után nagy valószínűséggel bizonyos mértékű változásokra kerül sor. Szlovákiában a 2026. év első negyedévében a születések száma 425-tel volt alacsonyabb, mint az előző év azonos időszakában.

Az év második negyedévében viszont már 190 fővel magasabb volt a születések száma, mint egy évvel korábban. A jelenleg rendelkezésre álló adatok alapján úgy tűnik, hogy az idei évben nagy eséllyel megtörik a fogyás lendülete, és a 2026. évben a születések száma nem tér el jelentősen a 2025. évi születésszámtól. De a következő években a születések számának – az elmúlt négy év adataihoz viszonyítva sokkal lassúbb léptékű – csökkenésével számolnunk kell. A további években a születések száma növekvő mértékben alatta marad a halálozások számának. Ily módon a 2020-as évek további részében is látványos, nagymértékű természetes fogyással számolhatunk.

A magyar születések száma érdemben némi fáziskéséssel csak 2025-ben kezdett el nagymértékben csökkenni. Nagy valószínűséggel a születések számának csökkenése az idei évben is folytatódik. Az évtized további éveiben pedig a korábbi évtizedeknél is jelentősen nagyobb mértékű természetes fogyás várható.

Irodalom

Atlas rómskych komunít 2019. /https://romovia.vlada.gov.sk/atlas-romskych-komunit/atlas-romskych-komunit-2019/?csrt=560921112742630244./

Gyurgyík László 2004. *Asszimilációs folyamatok a szlovákiai magyarság körében*. Pozsony, Kalligram.

Gyurgyík László 2014. *A szlovákiai magyarság demográfiai folyamatai 1989-től 2011-ig. Különös tekintettel 2001-től napjainkig tartó időszakra*. Somorja, Fórum Kisebbségkutató Intézet.

Gyurgyík László 2023. A szlovákiai magyar lakosság számának, arányának változása kerületek szerint a 2011. és a 2021. évi népszámlálás adatai alapján. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, 4. sz. 19–36. p.

Gyurgyík László 2025. A magyar nemzetiségűek településszerkezeti változásai a 2011. és a 2021. évi népszámlálás adatai alapján. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, 3. sz. 41–66. p.

Pramenné dielo 2001-2025.: http://www.statistics.sk

https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/pocet-obyvatelov/SR/SK0/SR

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001. Bývajúce obyvateľstvo podľa národnosti, podľa materinského jazyka a pohlavia za SR, kraje a okresy. Štatistický úrad SR, Bratislava, 2002.

Sociografické mapovanie rómskych komunít 2025–SMARK 2025 https://romovia.vlada.gov.sk/atlas-romskych-komunit-smark/sociograficke-mapovanie-romskych-komunit-2025/?csrt=11819068036758037618

Stav obyvateľstva k 31. marcu 2026. Štatistický úrad SR Bratislava, 2026 https://slovak.statistics.sk/

Stav obyvateľstva k 30. júnu 2026. Štatistický úrad SR Bratislava, 2026 https://slovak.statistics.sk/

Vítková Zuzana 2026. Čo môže za nízku pôrodnosť? Demografi spomínajú málo bytov a škôlok, ale aj sebeckosť a socialne siete. *Denník N*, 01.04.2026

Votrubová, Kristina 2026. Demografi o prepade pôrodnosti / Spoločenská situácia rodičovstvu nepraje, negatívna reprodukčná špirála je roztočená. *Postoj!,* 01.04.2026

Ziegenfuss, Vladimír, 1966. Národnostní smíšenost manželství v ČSSR. *Demografie*, 1. sz. 28–35. p

Függelék

F1. táblázat. A magyar élve születések száma és aránya Szlovákiában 2001–2025

Év	Szlovákia			Magyarok			Magyar születések aránya az országosból
	Évközi népesség száma	Születések száma	Nyers születési arányszám	Évközi népesség száma	Születések száma	Nyers születési arányszám	
2001	5379780	51136	9,5	519775	4210	8,1	8,2
2002	5378809	50841	9,5	518523	4109	7,9	8,1
2003	5378950	51713	9,6	517209	4080	7,9	7,9
2004	5382574	53747	10,0	516743	4133	8,0	7,7
2005	5387285	54430	10,1	515748	4107	8,0	7,5
2006	5391184	53904	10,0	514727	4013	7,8	7,4
2007	5397766	54424	10,1	513943	3958	7,7	7,3
2008	5406972	57360	10,6	513640	4020	7,8	7,0
2009	5418374	61217	11,3	513696	4129	8,0	6,7
2010	5431024	60410	11,1	513455	3753	7,3	6,2
2011	5398384	60813	11,3	458370	3782	8,3	6,2
2012	5407579	55535	10,3	458091	3712	8,1	6,7
2013	5413393	54823	10,1	458038	3486	7,6	6,4
2014	5418649	55033	10,2	456991	3556	7,8	6,5
2015	5423801	55602	10,3	455744	3568	7,8	6,4
2016	5430798	57557	10,6	454912	3707	8,1	6,4
2017	5439232	57969	10,7	453565	3685	8,1	6,4
2018	5446771	57639	10,6	451914	3509	7,8	6,1
2019	5454147	57054	10,5	450122	3295	7,3	5,8
2020	5458827	56650	10,4	447932	3290	7,3	5,8
2021	5441991	56565	10,4	419000	3268	7,8	5,8
2022	5431752	52668	9,7	416630	3139	7,5	6,0
2023	5426740	48627	9,0	414976	3506	8,4	7,2
2024	5422069	46241	8,5	412998	3378	8,2	7,3
2025	5413600	42019	7,8	410336	2933	7,1	7,0

F2. táblázat. A szülőképes korú magyar nemzetiségű nők száma Szlovákiában 5 éves korcsoportok szerint 2001–2025

Év	2001		2011		2021		2025	
	Szlovákia	Magyarok	Szlovákia	Magyarok	Szlovákia	Magyarok	Szlovákia	Magyarok
15–19	215 168	17 958	167569	11378	125743	8055	134486	8325
20–24	228 584	19 277	197106	14065	138404	9281	126230	8115
25–29	212 787	18 954	213646	15949	170329	10727	141530	9454
30–34	177 705	16 684	223932	16937	195989	13636	178640	11449
35–39	189 101	18 743	209859	17066	208943	15335	199786	13990
40–44	198 702	20 640	176936	15147	218809	16840	209221	15637
45–49	207 881	22 217	186975	16977	203685	16754	220099	17282
15–49 év összesen	1 429 928	134 473	1 376 023	107 519	1 261 902	90628	1 209 992	84252
15–49 év összesen %	51,7	49,8	49,7	45,2	45,3	41,3	43,8	39,5
Nők összesen	2 766 940	270 139	2769264	237795	2783894	219412	2 762 991	213151

F3. táblázat. A születések számának ötéves átlagai Szlovákia kerületeiben 2001–2025

Kerület	2001–2005	2006–2010	2011–2015	2016–2020	2021–2025	Változás %
Pozsony	5116	6816	7669	8338	6629	29,6
Nagyszombat	4733	5289	5356	5433	4566	-3,5
Trencsén	4919	5487	5354	5277	4245	-13,7
Nyitra	5889	6386	6083	6064	5145	-12,6
Zsolna	7093	7354	7183	7377	6137	-13,5
Besztercebánya	6170	6511	6154	6110	5083	-17,6
Eperjes	9613	10101	9644	9892	9335	-2,9
Kassa	8840	9519	8919	8882	8085	-8,5
Szlovákia összesen	52373	57463	56361	57374	49224	-6,0

F4. táblázat. A magyar születések számának ötéves átlagai a magyarlakta kerületekben 2001–2025

Kerület	2001–2005	2006–2010	2011–2015	2016–2020	2021–2025	Változás 2021–2025
Pozsony	120	145	153	138	143	-19,3
Nagyszombat	1047	984	938	972	905	13,5
Nyitra	1387	1321	1186	1135	1019	26,5
Besztercebánya	853	858	757	756	693	18,7
Kassa	712	660	585	490	470	34,0
Összesen	4118	3967	3617	3492	3230	21,6

F5a. táblázat. A romák száma, a roma születések száma, nyers születési arányszáma, roma nők teljes termékenységi arányszáma (TFR) 2001, 2011

Kerület	2001				2011			
	Szám	Születések	Nyers születési arányszám	TFR	Szám	Születések	Nyers születési arányszám	TFR
Pozsony	755	1	1,3	0,2	767	0	0,0	0,0
Nagyszombat	3163	0	0,0	0,0	3048	3	1,0	0,1
Trencsén	1547	0	0,0	0,0	574	0	0,0	0,0
Nyitra	4741	3	0,6	0,1	3987	9	2,3	0,3
Zsolna	2795	7	2,5	0,3	2264	0	0,0	0,0
Besztercebánya	15463	24	1,6	0,2	15525	11	0,7	0,1
Eperjes	31653	660	20,9	2,9	43097	496	11,5	1,7
Kassa	29803	1 082	36,3	5,1	36476	958	26,3	3,9
Összesen	89920	1777	19,8	2,7	105738	1477	14,0	2,0

F5b. táblázat. A romák száma, a roma születések száma és nyers születési arányszáma, roma nők teljes termékenységi arányszáma (TFR) 2021, 2025

Kerület	2021				2025			
	Szám	Születések	Nyers születési arányszám	TFR	Szám	Születések	Nyers születési arányszám	TFR
Pozsony	460	0	0,0	0,0	367	1	2,7	0,4
Nagyszombat	1958	0	0,0	0,0	1693	0	0,0	0,0
Trencsén	426	0	0,0	0,0	344	1	2,9	0,4
Nyitra	2630	4	1,5	0,2	2346	10	4,3	0,6
Zsolna	794	0	0,0	0,0	650	0	0,0	0,0
Besztercebánya	8479	10	1,2	0,2	7276	21	2,9	0,4
Eperjes	28141	344	12,2	1,7	26791	226	8,4	1,2
Kassa	24291	1057	43,5	6,0	26165	771	29,5	4,1
Összesen	67179	1415	21,1	2,9	65632	1030	15,7	2,2

F6. táblázat. A születések száma Szlovákia kerületeiben 2021–2025

Kerület	2021	2022	2023	2024	2025	% 2021–2025
Pozsony	8133	7148	6523	6071	5268	-35,2
Nagyszombat	5447	4929	4634	4154	3667	-32,7
Trencsén	5184	4687	4104	3727	3522	-32,1
Nyitra	6000	5583	5119	4831	4193	-30,1
Zsolna	7251	6720	6177	5650	4886	-32,6
Besztercebánya	5849	5483	5063	4662	4359	-25,5
Eperjes	9936	9736	9099	9295	8607	-13,4
Kassa	8765	8382	7908	7851	7517	-14,2
Összesen	56565	52668	48627	46241	42019	-25,7

F7. táblázat. A magyar születések száma Szlovákia magyarlakta kerületeiben 2021–2025

Kerület	2021	2022	2023	2024	2025	% 2021–2025
Pozsony	115	90	197	154	161	40,0
Nagyszombat	945	938	959	906	777	-17,8
Nyitra	1062	1016	1067	1061	889	-16,3
Besztercebánya	722	651	721	712	659	-8,7
Kassa	422	436	535	526	430	1,9
Összesen	3266	3131	3479	3359	2916	-10,7

László Gyurgyík

Birth and Fertility Dynamics of the Hungarian Population in Slovakia in the First Quarter of the 21st Century (2001–2025)

In our study, we examined the birth and fertility dynamics of the Hungarian population in Slovakia for the period between 2001 and 2025, comparing them with national-level data. Our analysis relies on census and vital statistics published by the Statistical Office of the Slovak Republic, as well as a 10% sample of individual-level birth data from the 2001 and 2011 censuses. In the first quarter of the 21st century, birth trends in Slovakia were characterized by a degree of stability up to 2021, with minor fluctuations. From 2022 onward, the number of births declined sharply. This year, the momentum of this decline in births is likely to break; however, in the coming years, a further—though significantly slower—decrease in the number of births is to be expected compared to the data from the past four years. The number of births among the Hungarian minority declined almost continuously. Their numbers began to decrease sharply with a slight phase lag only in 2025. In all probability, the decline in the number of Hungarian births will continue this year as well. Furthermore, in the remaining years of the decade, a natural population decline significantly greater than in previous decades will be observable.